

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ISSN: 2992-8902

Digital
Object
Identifier

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
SYSTEM-CENTRE

74-91 XALQARO DARAJA

MAXSUS SON, 2024

IJTIMOIY, IQTISODIY, SIYOSIY, ILMIY, OMMAKOP JURNAL

2024-YIL 18-19-APREL

**"RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROIQTISODIYOT VA
BUXGALTERIYA HISOBINING DOLZARB MUAMMOLARI VA
ULARNING YECHIMLARI" PROFESSOR NURILLA SULAYMONOVICH
SANAYEV TAVALLUDINING 85 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI, 2024

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 678 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 19-aprel kuni ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Benazir ustozni yod etib	10
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti jamoasi	
Qishloq xo'jaligi taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari.....	12
Yunusov Xudaynazar Beknazarovich	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari moliyaviy natijalari hisobini takomillashtirish	14
Alikulov Abdimo'min, Koshkaldal Irina	
Assessment of the ESG rating of banks.....	19
Ruziyeva Elvira, Eshmuradov Ulugbek	
Contract Preferences of Smallholders: Evidence From a Study on Potato Production in Uzbekistan	24
Sanaev Golib, Sanaeva Rakhima, Nurullaev Ulmasjon, Nurullaeva Bakhora, Sanaev Anvar	
Taxation Systems in the Agricultural Production Sphere in the Context of Resistance to Shadow Economy	34
Koshkaldal Iryna, Dombrovska Olena, Alikulov Abdimumin	
Factors Influencing Farmers' Cooperation in Irrigation: A Study of Samarkand Province, Uzbekistan	39
Tadjiev Abdusame Abduxamidovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida kapital qo'yilmalar hisobi hamda hisobotlarini takomillashtirish.....	43
Xasanov Baxodir Akramovich, Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Raxmatov Jonibek Ismoil o'g'li	
Tijorat banklarida ichki auditida muhimlik va auditor riski masalalari.....	50
Ibragimov Abdugapur Karimovich, Qo'ldoshev Dilshod Melixurozovich	
Agroklasterlar ichki sotish jarayonida transfert baholarni belgilashni tashkiliy-uslubiy jihatlari	57
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Auditda regression tahlilni qo'llashning xususiyatlari	64
Tajekeev Ziyatdin Kobeyisovich	
Uzumchilik fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	67
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida aktivlarni tasniflash, ularning hisobi va hisobotini takomillashtirish.....	71
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
The Place of Digitalisation in the Rural Areas Development of Ukraine.....	76
Riasnianska A. M., Kniaz O. V.	
Yalpi ichki va hududiy mahsulotning ko'payishida faol tadbirkorlikning o'rni	79
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Nazarova Maryam Sharipovna	
Inflyatsion targetlash rejimining pul-kredit siyosatini amalga oshirishdagi ahamiyati	84
Fayziyev Oybek Raximovich	
Asalarichilikning qishloq xo'jaligi iqtisodiyotidagi o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari.....	89
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Uzumchilik majmuining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning tamoyillari.....	94
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Mintaqaviy klasterning xususiyatlari.....	98
Urdushev Hamrakul	
Considerations for Bolstering Entrepreneurship in the Evolution of the Domestic Economy	102
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna	
Chorvachilik tarmog'ida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	107
Kudratov Rizo Turdibayevich, O'roqov Feruz Ibodullayevich	
Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning hududiy jihatlari	112
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Nazarova Maryam Sharipovna	

Yalpi ichki mahsulot va uni hisoblashni takomillashtirish yo'llari.....	117
Xalmurzaev Mansur, Abdushukurov Xondamir	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida tovar-moddiy qiymatliklar hisobini takomillashtirish yo'nalishlari.....	122
Raximova Umida Rabbimovna	
Mamlakatimiz agrar tarmog'ida innovatsiyalarga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish.....	127
Olimova Nodira hamrakulovna	
Banklarda ichki auditni xalqaro audit standartlari asosida takomillashtirish.....	131
Rizayev Nurbek Qodirovich, Boymatova Chinora Ilxomovna	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	137
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ibodullaev D., Abdushukurov Xondamir Botiraliyevich	
Davlat budjetida boshqaruv xarajatlarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari va xarajatlarining optimallashtiruv muammolari.....	142
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna	
Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishni yuzaga keltiruvchi sabablar hamda ularning yechimi.....	146
Ahmatova Qunduzbonu Asliddinovna, Sunnatullayev Musurmon Sunnatullo o'g'li, Salamov Ibroxim	
Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari	151
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Musurmonov Nodirbek Ahmadovich	
Menejer boshqaruvida boshqaruv mehnati va guruhlar dinamikasi	155
Xasanova Sitara Islamovna	
G'allachilik klasterlarida buxgalteriya hisobi shakllarini takomillashtirish.....	158
Yuldashev Sherali Xaitovich	
Современность услуг агропромышленного комплекса в условиях инновационной экономики положение дел	163
Тураев Баходир Хатамович, Рузиев Хамрокул Жураевич	
Влияние внешних факторов на эффективность производства животноводства.....	170
Хамдамова Насиба Аблакуловна	
Banklarda ichki auditni rejalashtirish masalalari.....	173
Ibragimova Iroda Rashid qizi, Safarov Abdumajit Abdixamidovich	
The Importance of Digital Technologies in the Development of Agriculture.....	179
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solish shakli sifatida.....	182
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna, Javmanov Jamshed Abdusamatovich	
O'zbekiston pensiya tizimida pensiya hisoblash va to'lashni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasini uyg'unlashtirish.....	186
Xasanov Baxodir Akramovich, Nurmanov Din-Axmed Tileubayevich	
Uzumchilik mahsulotlari eksportini oshirish omillari	193
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Korxonalarning xo'jalik faoliyati hisobining mohiyati, ahamiyati va hisob turlari.....	196
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Irisboyev Raxmatilla Shavkat o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotning o'zbekistondagi holati va uning rivojlanish istiqbollari	200
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Abdullayev Sanjar Sayfiddin o'g'li, Sunnatullayev Musurmon Sunnatulla o'g'li	
Fermer xo'jaliklar faoliyatida investitsiyalarning o'rni.....	204
Nomozova Mahliyo Mamirjon qizi, Yuldashev Muhammad Utkir o'g'li, Solijonova Diyora Xaydarali qizi, Saydullayev Akbarali Akram o'g'li, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari.....	209
Salamov Ibroxim, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Ummatov Begzod Ikrom ugli, Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda asosiy vositalarni hisobga olishni takomillashtirish.....	214
Xatamov Kobil Xayriyevich, Sodiqov Xayrulla Sattorovich	
Improving Cost Accounting for Sales of Agricultural Products in Farms	218
Abdimumin Alikulov, Ulugbek Eshmuradov, Khondamir Abdushukurov	

Servis korxonalarini raqamli iqtisodiyotga o'tkazishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	224
Kurbanova Raxima Jamshedovna	
Raqamli iqtisodiyotning bugungi kundagi holati.....	228
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Eshimova Gulandom Botir qizi, Daniyarov Xurshid Baxtiyarovich	
Qoramolchilikda ozuqa ta'minotini yaxshilash yo'llari	233
Nurullayev Ulug'bek Uytalovich, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida faol tadbirkorlikning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni	236
Ibroxim Salomov, Roziyeva Gulxayo Chorievna	
Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	242
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Isaxonov Shaxzodjon Nurali o'g'li	
O'zbekiston chorvachiligidagi muammolar va ularning yechimi.....	246
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Esirgapov Diyor Akramovich, Ulmasov Tohir Suvonqulovich	
Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati	249
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Ulmasov Amirxon Rasul o'g'li, Botirov Bekzod Ulug'bek o'g'li	
Механизмы и инструменты финансирования малых и средних сельскохозяйственных предприятий (На примере Центральноазиатского региона).....	253
Худойбердиева Асила	
Agroklastarlarda kapital qo'yilmalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	259
Irisboyev Rahmatillo Shavkat o'g'li, Jo'rayeva Diyora Olimjonovna, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Milliy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rolini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	265
Saidxonov Akmalxon	
Improving Accounting and Auditing of Inventories in Agricultural Clusters	269
Raximova Umida Rabbimovna	
Maishiy xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni.....	272
Rajabov Navruzbek Azimjonovich	
Chorvachilik tarmog'ida mahsulotlarni qayta ishlash samaradorligini oshirish imkoniytlari	277
Salomov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Порядок применения и актуальность международных стандартов финансовой отчетности в деятельности коммерческих банков и предприятий	282
Нарзиева Гузал Бахтиёровна, Хомидов Асилбек Отабек угли, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли	
Savdo korxonalarida segmentar hisobning o'rni va ahamiyati	286
Mardonov Mamed Shavkatovich, Bobomuradova Sarvinov Ziyadullayevna	
Livestock Development Problems and Prospects in Uzbekistan	289
Khamdamova Nasiba Ablakulovna, Ulmasova Oyul Bakhtiyarovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
Понятие и учет капитальных вложений в агрокластерах.....	292
Жураева Диёра Олимджановна	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion modernizatsiyalashda iqtisodiy samaradorlikni hisoblash metodini takomillashtirish	297
Kurbanova Raxima Jamshedovna, Umurzoqova Sevinch Karim qizi	
Tarmoq mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorligi	301
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
Maishiy xizmatlar sohasini tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda raqamli innovatsion texnologiyalarning roli va ahamiyati	304
Quliyev Begimqul Melikovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun barqaror investitsiya muhitini ta'minlash masalalari.....	308
Raximova Umida Rabbimovna, Elmurodova Dilnoza Farxodovna	

Biznesni qo'llab-quvvatlashda iqtisodiy-ijtimoiy holatni yaxshilash imkoniyatlari	311
Salamov Ibroxim, Janibekov Faxriddin Beknazarovich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
G'alla urug'chiligidagi boshlang'ich hisob va ichki nazoratni takomillashtirish	315
Yuldashev Sherali Xaitovich, Yusupov Uchqun, Zokirov Behruz	
Baliqchilik xo'jaliklarini rejalashtirishning ahamiyati va bosqichlari	318
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
"Yashil" iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari	321
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Toshpulatova Kamola Xurshed qizi	
Sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida marketing elementlaridan foydalanish	324
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Biznes jarayonlarida "xarajat" va "tannarx" kategoriyalarining nazariy jihatlarini	328
Xondamir Abdushukurov, Ulug'bek Eshmuradov	
Перспективы развития бухгалтерского учета и аудита на основе международных стандартов	333
Рахимова Умида Раббимовна, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли, Хомидов Аслбек Отабек угли	
Asosiy vositalarni hisobga olishning xalqaro va milliy standartlarda aks ettirishning farqli jihatlarini	336
Xatamov Kobil Xayriyevich, Turabaeva Ozoda Ilxambekovna	
Qishloq hududlarida ekoturizm maskanlarining turistik salohiyati va sig'imi tahlili	340
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, Xoshimova Sevara Bahromovna, Sayfullaev Umidulla Fazliddin o'g'li	
Chorvachilik tarmoqlarida otchilik infratuzilmasining hozirgi holati va istiqboldagi iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	346
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Tursunov Alpomish Amanovich, Yo'ldoshev Raxim Nuriddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	351
Nasimjon Babayev, Dilorom Yorbekova, Umidullo Fayzullayev	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari sotish hisobini takomillashtirish	354
Abdunazarova Sevinch, Aliqulova Zebuniso, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining samaradorligi	360
Kudratov Rizo Turdibayevich, Abduxaliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
Increasing Efficiency of Catering Enterprises Through Modernization	365
Kurbanova Rakhima Jamshedovna	
Chorvachilik majmuasi infratuzilmasi va uni rivojlantirish	369
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Aslonov Xotamjon Sharibboy o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati	373
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich	
Studying the Features of Innovative Development in The Agricultural Sector of the Economy	377
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna	
Chorvachilikda klasterlashning ayrim masalalari	380
Urdushev Hamrakul, Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Issues of Development of "Green Economy" in the Context of the Actualization of the Problem of Ecology and Climate Change	385
Mukhayyo Dustova	
Xizmatlar sohasi rivojlanishining aholi turmush darajasiga ta'siri	390
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna	
Baliqchilik xo'jaliklarini rivojlantirish prognozini ishlab chiqish masalalari	393
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mahalliy soliqlar va mahalliy yig'imlarning iqtisodiy mohiyati	396
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Turizm korxonalari hisob siyosatini shakllantirish	400
Ibragimov Mansur Mardonovich	

Korxonalarda moliyaviy holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili	404
Isturdiev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Yusupova Ergashoy	
Innovatsiya, innovatsion iqtisodiyot atamalarining mohiyati va ulardan samarali foydalanish yo'llari.....	408
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Boyjigitov Kamronmirzo Sobirjon o'g'li, Obloberdiyev Shuxrat Sharof o'g'li	
The Processing Indicators of Livestock Products on the Basis of Economic Statistical Models	411
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida tola ishlab chiqarish xarajatlari tahlili	414
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Farangiz Rustamova	
Meva-sabzavotchilikni rivojlantirishda klaster yondashuvining afzalliklari	419
Eshankulov Sirojiddin Xakimovich	
Prospects for Leaving the Population Out of Poverty	424
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Radjabov Navruzbek Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Fayzullayev Umidullo Xayrullo o'g'li	
Tijorat banklarida korrupsiyaga qarshi kurashishning kompayens nazorati usullarini takomillashtirish.....	429
Sultonov Abrorbek Umarali o'g'li, Axmedov Shuxrat Xikmatullayevich	
Segmentar va moliyaviy hisobot tuzishda xo'jalik yurituvchi subyektlar mulkini baholashning metodologik muammolari	435
G'olibjon Alikulov	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali yashirin iqtisodiyotni jamiyatga ta'sirini kamaytirish	439
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li	
Sustainable Farming Futures: the Economic Need of Climate Change Program in Uzbekistan.....	443
Akhmadjon Nurullaev, Sanayeva Raxima Amirqulovna, Visola Khasanova, Bakhora Nurullaeva, Anvar Sanaev	
Problems and Prospects of Cadastral Valuation of Land Resources in the Republic of Kazakhstan	447
Berdimurat Nazimgul, Bassybekova Zh.B.	
Значение цифровизации в сельском хозяйстве	451
Сыздықова Азиза Оралбайқызы, Сапарова Айнура Алпамысовна	
Xizmatlar sohasi samaradorligini oshirish masalalari	456
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Mardanova Mohidil Otabek qizi, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich	
Aholini o'z-o'zini bandlikka jalb qilish orqali ishsizlik darajasini pasaytirish.....	461
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Jo'rayev Sherali Anor o'g'li	
Innovatsiyani joriy qilishning fermer xo'jaliklari daromadlariga ta'siri	465
Eshboyev Diyorbek Yo'ldosh o'g'li, Sinayev Sherali Islom o'g'li, Ismoyilov Azamat Isroyilovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq daromadni tan olish masalalari.....	471
Kozimjonov Abrorbek	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning yutuqlari va muammolari.....	475
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Soliq ma'murchiligida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va uning ilmiy-nazariy asoslari tahlili	479
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Holmirzayev Sardor Ravshan o'g'li, Tursinaliyev Abdulaziz Shokirjon o'g'li	
O'zbekistonda davlat xizmatlari ko'rsatish milliy tizimini rivojlanishi: xronologik tahlil.....	484
Hasanov Habibullo	
Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi.....	488
Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Tirkashev Farxod Mahmudovich, Sayfullayev Akbar Xoljigit o'g'li, Erkinov Samandar Maxmudovich	
O'zbekiston chorvachiligiga oid FAO ma'lumotlari haqida	493
Pardayeva Kamola	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq xaridorlar bilan tuziladigan shartnomalar asosida tushumni hisobga olishning ahamiyati	498
Norbekov Davron	
Paxtachilik klasterlarida ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	502
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Abduraxmonov Orifbek Odiljon o'g'li	

Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o'rne	506
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Zarmaxmatov Nomojjon Baxodir o'g'li	
Improving Cost Audit in Innovation Activities	510
Mustafoev is the son of Akbar Mustafa	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni mxs asosida transformatsiya qilish zaruriyati	514
Xolmurodov Otabek	
Klasterlarni tashkil etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va ularning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rne	521
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Homidov Aslbek Otabek o'g'li, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li, Boltayev Diyorbek Omondurdi o'g'li	
Soliq imtiyozlarini nazariy asoslash va huquqiy tartibga solish	526
Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Sug'urta shartnomalari va sug'urta majburiyatlari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	531
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Обеспечение привлекательности инвестиции коммерческих банков	537
Назаров Килич Холмурадович, Нафасов Шохрухбек Хошимович	
O'zbekistonda tashqi savdoning rivojlanishi va muammolari	539
Xudayberdiyev U.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatga haq to'lashning nazariy jihatdan tashkiliy-iqtisodiy asoslari	542
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Toshmurodova Dilbar Muzaffar qizi	
Human Capital in Education	546
Ibragimov Mansur Mardonovich, Ergashev Olloyor	
Qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish hamda o'zini o'zi band qilish orqali ishsizlikni kamaytirishning nazariy asoslari	551
Jo'rayev Sherali Anor o'g'li, Abdikarimov Nazirbek Odil o'g'li, Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Uchqora uzumi-mayizini yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	555
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Janibekov Faxriddin Beknazarovich	
Moliyaviy natijalarning tavsifini takomillashtirish	561
Yusupova Farizabonu Zarifovna	
Kambag'allik va uni qisqartirish yo'llari	564
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Do'stiyorov Mirabbos Erkin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi turmush darajasini oshirishda xizmat ko'rsatish sohasining ahamiyati	568
Xolmurodov Otabek	
O'zbekistonda aholi turmush darajasi va daromadlarining o'ziga xos xususiyatlari	570
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Saidmurodov Sardor Mirsalohovich	
SWOT-анализ конкурентоспособности национального туризма в Узбекистане в условиях преодоления последствий пандемии	574
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi, Abduzoirov Sarvarbek	
Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashda iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati	577
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, hamdamova Nasiba Ablakulovna	
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari	582
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Xo'jaqulov Inomjon Rustam o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitiga mos rivojlantirishning ayrim masalalari	586
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Sherzodova Diyora Sherzod qizi	
Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish orqali turistik zonalarini takomillashtirish	589
Raxmonov Siyovush Turob ug'li, Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Ivermektin, klozantel, iversantapulus dori vositalarining marketing tahlili	592
Raxmadullayev Humoyun Rashid o'g'li, Farmonov Nizom, Salamov Ibroxim	
Цифровая оптимизация для экологической безопасности в агропромышленном комплексе	597
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	

Смысловой – системный анализ процессов обработки плодов и овощей энергии начального импульса.....	602
Курбанов Жамшед Маджидович, Курбонова Мадина Жамшедовна	
Формирования алгоритма расчета эффективности транспортно-логистической системы поставок грузов.....	605
Кубаев Улугбек	
Роль и потенциал севооборота в создании устойчивых и экологически чистых систем в сельском хозяйстве на основе цифровизации	611
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	
Qoramollar uchun ozuqa ratsionini tuzishda innovatsion yondashuv	617
Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Landshaft bog'dorchilikni rivojlantirishda autocad dasturining o'rni.....	624
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich, Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Aniq qishloq xo'jaligida o'zgaruvchan me'yorlarni qo'llash	628
Akbarov Husan O'zbekxonovich, Bekzod Qudratov	
Raqamli iqtisodiyotda neyron tarmoqlaridan foydalanishning ahamiyati.....	634
Otoboyeva Aziza Shakirovna	
Iqtisodiy masalalarni tahlil qilish, me'yorlash, rejalashtirish, baholash hamda bashorat qilishda korrelyatsiya va regressiya usuli	637
Aktamova Vasila Uktamovna, Axtamova Umida O'ktam qizi	
Iqtisodiy ekonometrik modelni tuzish hamda avtokorrelyatsiya mavjudligini aniqlash	641
Raximov Abdulaxad Nematovich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrovoltaiika texnologiyasini qo'llash istiqbollari	646
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich, Eshpulatov Dostonbek Baxodir o'g'li, Malikova Sevinch Telman qizi	
Развитие системы цифровизации в сельском хозяйстве и в народной медицине	650
Рахмонов Фариз Зафаржонович, Мухиддинова Сабрина Мунисовна, Усманова Лайло Рахматуллаевна, Рахмонова Хабиба Нуруллаевна	
Raqamli iqtisodiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va virtual onlayn kurslardan foydalanish.....	653
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Qishloq xo'jaligini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	656
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	
Ekin maydonlari tuproqlarini tahlil qilish va boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning o'rni..	660
Otoboyeva Aziza Shakirovna, Artikov Farxod Sayfiddinovich, Usanov Yoqub Dilmurod o'g'li	
О некоторых нестандартных способах решения иррациональных уравнений	664
Актамова Васида Уктамовна	
Корхоналарни тугатишнинг норматив ва ташкилий-услугий таъминотини такомиллаштириш	666
Дусмуратов Раджапбай Давлатбаевич	
Юридик шахсларни тугатишнинг норматив-ҳуқуқий таъминоти.....	670
Давлетов Икрам Рахимберганович	
Саноат корхоналарида мулкрий муносабатларни тартибга солишнинг илмий назарий асослари.....	674
Бобобеков Эргаш Абдумаликович	

XIZMATLAR SOHASI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI

Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti professori,
"Raqamli iqtisodiyot" kafedrası mudiri, i.f.d.

Mardanova Mohidil Otabek qizi

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti
Menejment yo'nalishi tayanch doktranti

Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Xizmatlar sohasining keyingi taraqqiyoti soha samaradorligini oshirish bilan bevosita bog'langan. Mazkur maqolada xizmatlar samaradorligini oshirish uchun uning xususiyatlari, o'ziga xos imkoniyatlari va rivojlanish shart – sharoitlari, tasir etuvchi omillar, tashkiliy-boshqaruv tizimi kabilarni hisobga olish zarurligi ilmiy asoslanilgan.

Kalit so'zlar: xizmat, xizmat ko'rsatish, ishlab chiqarish, tashkiliy-iqtisodiy tizim, innovatsion xizmat, raqamli xizmatlar, modernizatsiya.

Abstract: In order to increase the efficiency of the further development of the service sector, the need to take into account its characteristics, unique opportunities and development conditions, influencing factors, etc. is scientifically based.

Key words: Service, service delivery, production, organizational and economic system, innovative service, digital services, modernization.

Аннотация: Дальнейшее развитие сферы услуг напрямую связано с повышением эффективности отрасли. В данной статье научно обоснована необходимость учета ее особенностей уникальных возможностей и условий развития влияющих факторов системы управления организацией и т.д. В целях повышения эффективности оказания услуг.

Ключевые слова: Сервис, предоставление услуг, производственная и организационно-экономическая система, цифровые услуги, модернизация.

KIRISH

Xizmatlar sohasida samaradorlikka erishish har bir subyektlar faoliyatining eng asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. U xizmat ko'rsatish jarayonining sifat va miqdor ko'rsatkichlarini, shuningdek, buyumlashgan va jonli mehnat xarajatlari hamda olingan natijalar o'rtasidagi munosabatni ifodalaydi. Bugungi raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida "samaradorlik" tushunchasi, daromad olish, xarajatlarni kamaytirish, mehnat samaradorligining o'sishi, fond qaytimi kabi iqtisodiy daromadlilikning tabiatiga mos kelib, baho, foyda, rentabellik kabi tushunchalar asosida natijadorlikni ifodalaydi. Samarali ishlash degani o'z mohiyatiga ko'ra, mo'ljallangan (rejalashtirilgan) foydani olish, xizmat ko'rsatish xarajatlari va yo'qotishlarni kamaytirish, mavjud quvvatlari va ishchi kuchidan yaxshiroq foydalanish, mehnat samaradorligini oshirish, ko'rsatayotgan xizmatning sifatini yaxshilashni anglatadi. Shuningdek, xizmat ko'rsatish samaradorligini oshirish, sohani raqamlashtirish, modernizatsiyalash, diversifikatsiyalash chora tadbirlari zarurligini ham belgilaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot olib borar ekanmiz, "samara", "samaradorlik", "iqtisodiy samaradorlik", "ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik" kabi tushunchalarning orasidagi farqni anglab olishimiz zarur.

Samara – bu, ko'rsatilayotgan xizmatdan olinadigan, foyda va daromad hajmini oshirish, xizmatlar tan-narxini kamaytirish, sifatsiz xizmat ko'rsatishni kamaytirish yoki umuman u yoki bu tadbirni amalga oshirish bilan bog'liq bo'lgan korxona faoliyatining ijobiy natijalaridir. Bu yutuqlar natural shaklda xizmat ko'rsatish samarasini, pul shaklida esa xizmat ko'rsatish iqtisodiy samarani tavsiflaydi. Buning uchun ushbu so'zning lug'aviy ma'nosini qarab chiqamiz. O'zbek tilining 5 jildlik izohli lug'atida "samara" so'ziga quyidagicha izoh berilgan. Ushbu so'z arab tilidan olingan bo'lib, natija, hosil, foyda, tushunchalarini anglatishi ko'rsatib o'tilgan.

Samaradorlik, avvalo, korxona faoliyatining sifat jihatlarini tavsiflovchi tushunchadir. U “samara” toifasidan kelib chiqadi hamda unga qaraganda murakkab va kompleks tavsifga ega. “Samarador” soʻzining maʼnosi “samarali, foydali” soʻzlardan iborat boʻlib, “katta samara, foyda keltiradigan, sermahsul, yaxshi natija beradigan” deb izoh berilgan. Xuddi shunday izoh “samaradorlik” soʻziga ham keltirilgan. Oʻzbek tilining izohli lugʻatida eʼtirof etilishicha, ushbu soʻzning maʼnosi “samarali, foydali boʻlishlik; foydalilik” tushunchalaridan iborat. Bulardan ham koʻrinib turibdiki, samaradorlik tushunchasi asosan nafililik, foydalilik va natijaviylik kabi tushunchalarni ifoda etadi.

Samaradorlik chora sifatida koʻplab texnik, iqtisodiy, loyiha va xoʻjalik qarorlarini avvaldan belgilab beradi. Korxona oʻzining xoʻjalik, ilmiy-texnik va investitsion siyosatini belgilashda samaradorlikdan kelib chiqadi.

“Samaradorlikning iqtisodiy mazmuni sifatida har doim ishlab chiqarishning pirovard natijasi bilan unga avanslangan resurslar, mablagʻlar yoki qilingan xarajatlar oʻrtasidagi nisbat tushuniladi”.

“Samaradorlik-iqtisodiy oʻsishni intensiv omillar evaziga taminlovchi va xarakterlovchi muhim iqtisodiy kategoriya boʻlib hisoblanadi”.

Iqtisodiy samaradorlik samaradorlikka qaraganda nisbatan tor maʼnoni anglatadi. U qabul qilinayotgan qarorlarning xoʻjalik yuritishda maqsadga muvofiqligini tavsiflaydi hamda barcha hollarda samaraning unga erishish uchun ketgan xarajatlar (mavjud resurslari)ga nisbati sifatida aniqlanadi. Ushbu jarayonda xarajatlar qanchalik kam boʻlsa (mahsulot sifatiga taʼsir qilmagan holda), samara shunchalik ortadi, demak, iqtisodiy samaradorlik ham ortadi. Shu bilan birga xizmatlar sohasida faoliyat natijadorligiga erishishda ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik koʻrsatkichidan ham foydalaniladi. Shunday ekan, ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlikda bir vaqtning oʻzida qilingan xarajatlar samaradorligini oshirish bilan birga shaxsning ijtimoiy rivojlanishi, xodimlarning bilim va malakasi, tajriba va madaniyatining oʻsishi, aholi sogʻligʻining yaxshilanishi va umr koʻrishining uzayishi kabi jarayonlarni ifodalaydi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, xizmat koʻrsatishda ham iqtisodiy samaradorligi ijtimoiy samaradorlikka nisbatan birlamchi hisoblanadi va bunda xizmat koʻrsatishda daromadning (foydaning) oʻsishi, subyektlarning iqtisodiy natijadorligining ortishi bilan birga ijtimoiy vazifalarni bajarish imkonini ham beradi.

TADQIQOT METODLARI

Mazkur tadqiqot ishida bilish nazariyasining mantiqiy yondashuv, induksiya va deduksiya, qiyosiy va omilli tahlil, zamon va makon, taqqoslash, monografik kuzatish kabi usullardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijalaridan maʼlumki, iqtisodiy samaradorlik va uning asosiy koʻrsatkichi – foyda (daromad) oʻz-oʻzidan oshib bormaydi. Turli xizmatlar sohasida ham boshqa tarmoq sohalari singari korxonalarda samaradorlikka erishish uchun mavjud quvvatlardan unumli foydalanish, shuningdek, ortiqcha sarf xarajatlarning boʻlishiga yoʻl qoʻymaslik kabi jarayonlaridan foydalaniladi. Bunda vaqt omili, yaʼni samaradorlikka (maʼlum qisqa yoki uzoq) muddatlarda erishishni moʻljallash asosiy oʻrinda turadi. Masalan, korxona olayotgan foydasini qisqa vaqt mobaynida xizmat koʻrsatish sifatini yaxshilash, sohani qayta qurollantirish va modernizatsiya qilish hamda ajratilayotgan mablagʻlarni tejash yoʻli bilan ham koʻpaytirishi mumkin. Uzoq muddatli davrda esa korxonaning bozordagi oʻrnini oshirib borish, raqobatni oʻrganish, bankrotga uchrashning oldini olish kabi malum vaqtni talab qilishi bilan ifodalanadi.

Xizmat koʻrsatish sohasi samaradorligini oshirishning imkoniyatlarini oʻrganishda “xizmat”ning alohida iqtisodiy kategoriya sifatida muhim jihatlarini (xususiyatlarini) hisobga olish, zarur deb hisoblaymiz. Jumladan,

Birinchidan, “xizmat”ni ushlab koʻrish, saqlash, tatib koʻrishning iloji yoʻq, xatto uni bir joydan ikkinchi joyga tashib ham boʻlmaydi.

Ikkinchidan, “xizmat”larni yaratishda ishlab chiqarishdagidek “mehnatni sarflash va uni isteʼmol qilish jarayoni oʻrastasida vaqt jihatidan farq boʻlmaydi”, yani xizmatlarda ikkala jarayon ayni bir vaqtda amalga oshadi.

Uchinchidan, xizmatlarning “miqdori”, “sifat darajasi” faqat isteʼmol jarayonida sodir boʻladi, u toʻgʻrisida oldindan aniq tasavvurga ega boʻlish imkoniyati mavjud emas.

Toʻrtinchidan, “xizmat”lar insonning aqliy, ruhiy, manaviy holatini rivojlantirish vazifasini bajaradi.

Beshinchidan, “xizmat” koʻrsatishda inson bevosita insonga tasir koʻrsatadi, ammo ushbu jarayonda tabiat yaratgan noz-neʼmatlarga taʼsir etmaydi.

Samaradorlikka erishish uchun xorijiy firma va korxonalar oʻz faoliyatlarida xizmat koʻrsatish texnika va texnologiyalariga eʼtiborni kuchaytirishdan tashqari, yangicha yondashuv asosida mahsulot sifatini oshirish va buning uchun reklama qilishga alohida eʼtibor qaratish orqali yuqori natijadorlikni taʼminlaydi. Masalan, Yaponiyaning “Omron” firmasi oʻziga “Barchaning yaxshi hayoti, yaxshi dunyo uchun” degan iborani shior qilib olib yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishgan.

Ammo, iqtisodiyotda “samaradorlik” qotib qolgan kategoriyalar emas, balki doimo takomillashib borishni taqozo etadi. Bugungi iqtisodiyotni jadal rivojlanish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasida samaradorlik quyidagi yangi iqtisodiy imkoniyatlarni vujudga keltiradi:

birinchidan, sohaning iqtisodiy barqarorligi va bozordagi raqobatchilikka bardosh berishini ta’minlaydi;

ikkinchidan, o’z imidjini yaxshilaydi va xizmat ko’rsatishdagi hamkorlar bilan aloqalarini mustahkamlaydi;

uchinchidan, xizmatni amalga oshiruvchi xodimlarning iqtisodiy va ijtimoiy ahvolini yaxshilaydi.

Demak, xizmat ko’rsatish sohasi samaradorligiga erishish uchun sarflangan xarajat va olingan natijalarni to’g’ri solishtirish bilan birga xodimlarning mehnatga munosabatini, raqobatchilik holati va boshqa jihatlarni (mulkchilik shakli, qaysi tarmoqqa tegishliligi, hududiy joylashish) ham ta’sirini hisobga olish muhim hisoblanadi.

Tadqiqot natijalariga ko’ra, xizmat ko’rsatish samaradorligini oshirishda xizmat jarayonini amalga oshirish amaliyoti quyidagi shart-sharoitlarga bog’liq bo’ladi:

birinchidan, bozor talablariga mos yuqori sifatli xizmat ko’rsatishni shakllantirish va bunda eng kam xarajatlar bilan maksimal hajmini ta’minlovchi jarayonga erishish;

ikkinchidan, iste’molchilar talabini qondirishdan kelib chiqib, xizmatlarni sotish va yuqori daromad (foyda) olish;

uchinchidan, soha resurslar tejamkorligini taminlovchi asosiy va aylanma vositalarni tejash imkoniyatini yaratuvchi optimal xizmat ko’rsatishni amalga oshirish.

Xo’jalik samaradorligini oshirishda yuqorida sanab o’tilgan shart-sharoitlarning har biri, faoliyat yuritishning turli shakl va ko’rinishlari yordamida hamda xizmat ko’rsatish samaradorligini aniqlashda sohada sarflangan xarajatlar va resurslarning o’zaro munosabatlarini inobatga olgan holda quyidagi formula yordamida hisoblanadi:

$$S = \frac{N (\text{natija})}{X (\text{xarajat})}$$

Bu yerda:

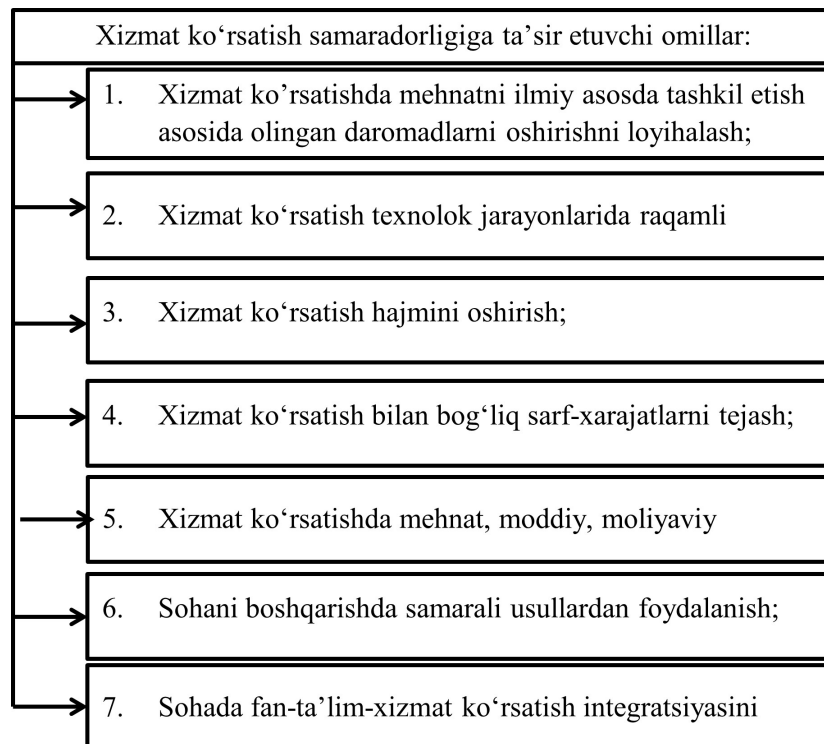
S – xizmat ko’rsatish sohasida iqtisodiy samaradorlik;

N – iqtisodiy natija(samara);

X – xarajatlar(resurslar).

Xizmat ko’rsatish samaradorligini oshirish sohada xo’jalik faoliyati yuritishning muhim talabidir. Shunday ekan, xizmatlar sohasida samaradorlikka erishish bu faoliyat yuritayotgan korxonalarning iqtisodiy barqarorligi, raqobatbardoshligi va natijadorligini ifodalaydi.

Tahlillar shuni ko’rsatadiki, xizmat ko’rsatish samaradorligini oshirishda bir qator fan-texnika taraqqiyoti bilan bogliq omillar tasir etib, ular quyidagilardan iborat (1-rasm).

1-rasm: Xizmatlar sohasi samaradorligiga ta’sir etuvchi omillar

Alohida takidlash zarurki, xizmat ko'rsatish sohasi samaradorligini oshirishda ilm-fan yutuqlarini hisobga olib, yuqori innovatsion iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy samaradorlikka erishish quyidagilarni taqozo etadi:

birinchidan, fan-texnika taraqqiyotining ayni paytda xizmat ko'rsatish bilan bog'langan yo'nalishlarini izlash va aniqlash;

ikkinchidan, innovatsiyaga asoslangan xizmat ko'rsatishda pul mablag'larini va boshqa zarur bo'lgan resurslar (investisiyalar) izlab topish va ulardan tejab foydalanish;

uchinchidan, zamonaviy ilmiy-texnikaviy ishlamalarga ixtisoslashgan ilmiy-tadqiqot institutlari, konstruktorlik, texnologik va boshqa ilmiy muassasalar bilan kerakli aloqalarni "bog'lash" asosida ilmiy tadqiqot natijadorligiga erishish;

to'rtinchidan, o'z ilmiy-texnikaviy va raqamlashtirish maqsadlarining samaradorligini hisoblab chiqishdan iborat.

Ta'kidlash joizki, xizmat ko'rsatish sohasida iqtisodiy samaradorlikka erishishning muhim sharti bozor munosabatlari sharoitida iqtisodiyotni tizimli taraqqiyotiga asoslangan chuqur sifat o'zgarishlari, tamoyillari, yangi innovatsion texnologiyalari hamda fan va texnikaning eng so'nggi yutuqlari asosida qayta qurollantirish zarurligi bilan belgilanadi. Shu bilan bir qatorda yuqori samaradorlikni ta'minlaydigan yuqori malakali kadrlar – olimlar, konstruktorlar, muhandislarning mehnatidan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu borada yuqori samaradorlikni ta'minlagan Yaponiya tajribasi alohida ahamiyatga ega. Yaponiya korxona firmalarida samaradorlini ta'minlaydigan alohida ijodiy (sifat) guruhlar tashkil qilingan bo'lib, o'z faoliyatini fan-texnika taraqqiyoti bilan uzviy bog'langan universitetlar, ilmiy markaz va laboratoriyalar bilan hamkorlikda tashkil etgan. Bunday tajriba Yaponiya soha va tarmoqlarida zamonaviy texnika va texnologiyalarining yangi turlarini yaratish bo'yicha jahonda birinchi o'ringa chiqish imkoniyatini yaratgan.

Xizmat ko'rsatishda korxonalar faoliyati samaradorligini oshirishda tashkiliy omillar muhim hisoblanib, unga ko'ra sohada optimal tashkiliy-boshqaruv tizimi shakllantiriladi. Jumladan:

birinchidan, xizmatlar sohasida yangi tashkiliy shakllar kooperatsiya, klasterlashdan samarali foydalanish;

ikkinchidan, rahbarning ish stili usullarini samarali tashkil etish;

uchinchidan, xizmat ko'rsatish korxonalarida ilmiy boshqaruv imkoniyatini yaratadigan yuqori professional malakaga ega bo'lgan tajribali xodimlar mehnatidan foydalanish;

to'rtinchidan, servis korxonalarida boshqaruv samaradorligini ta'minlaydigan xizmatlar sohasining tashkiliy imidjini shakllantirish.

Umuman, xizmatlar sohasini saamaradorligini oshirish masalasi ko'p qirrali jaryon bo'lib, uni oshirish uchun barcha jihatlari (xususiyatlari, imkoniyatlari, shart-sharoitlari, omillari, tashkiliy boshqaruv tuzilmasi) hisobga olish yuqori iqtisodiy natijadorlikka erishish imkoniyatini yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagilardan kelib chiqib xizmatlar sohasida yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishishda quyidagilarga ustuvorlik berishni zarur deb hisoblaymiz:

birinchidan, xizmatlar sohasida faoliyat tizimini tashkil qilishda soha xususiyatidan kelib chiqib, "tejamkor texnologiya"dan keng foydalanish, buning natijasida xarajatlarni tejash va yuqori daromad olish imkoniyatiga ega bo'lish;

ikkinchidan, xizmatlar sohasini raqamlashtirish asosida yuqori iqtisodiy natijadorlikka erishish. Bunda sohani raqamlashtirishda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish hamda xizmat ko'rsatish jarayonida raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali ortiqcha sarf-xarajatlarni tejaydi hamda turli korrupsiya holatlarining oldini oladi;

uchinchidan, xizmatlar sohasi samaradorligini oshirishda tashkiliy-boshqaruvning zamonaviy usullaridan keng foydalanish imkoniyati yaratiladi va bunda eng muhimi "optimal boshqaruv tizimi" asosida yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi Kengashining 07.01.2021-yildagi "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning 2020-yil 29-dekabrdagi Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga murojaatnomasida bayon etilgan takliflar va xulosalardan kelib chiqadigan vazifalar to'g'risida" qarori, 681-IV-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022-yildagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" Farmoni, PF-60-son.
3. Q.J Mirzayev, E.Sh. Shavqiyev, B.K. Janzakov. Innovatsion iqtisodiyot. (O'quv qo'llanma – T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2020. – 298 bet.
4. Mirzayev Q.J. Agroservis iqtisodiyoti. Monografiya.–T.: "IQTISOD-MOLIYA" nashriyoti, 2013. – 212 B. – 13,25 b.t.
5. Mirzayev K. The market livestock service of the Republic Uzbekistan // Spanish journal of rural development University of Santiago de Compostela. Volume II, – No2. Spain. 2011. – P. 97–106.
6. Mirzayev K. Approaches and issues for developing livestock services in Uzbekistan // International Cross-Industry Research Journal Perspectives of Innovations, Economics and Business. Volume 8, Issue 2, Praga. 2011. – P. 23-25.
7. "Agricultural service cooperatives in Uzbekistan" – Irma Kirveliene, "International Journal of Social Economics", Volume 47, Issue 10, 2020.
8. "The role of agro services in the rural development of Uzbekistan" – Shaxzod Abdumuminov, "International Journal of Innovation, Creativity and Change", Volume 11, Issue 9, 2020.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Alfraganus universiteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD) Fayziyev Oybek Raximovichning umumiy tahriri ostida nashrga tayyorlandi.

O'zbek tili muharriri: Ulug'bek Eshmuradov

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Rus tili muharriri: Abdimo'min Alikulov, i.f.d., professor

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Bobur Ochilov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027
Topshirildi: 10.04.2024-yil. Nashrga ruxsat etildi: 19.04.2024-yil.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.